

FINANČNI NAČRT DRŽAVE – DRŽAVNI PRORAČUN

DKE 8. r. - POUK NA DALJAVO, 10. UČNA URA (UL10)

V predhodni učni uri smo govorili o kapitalizmu oziroma kapitalističnem gospodarstvu. Spoznali smo, da smo vsi mi, vsi državljani, del tega sistema. Nič drugače seveda ni z našo državo.

V tem učnem listu boste spoznali od kod država pridobiva denar za svoje delovanje in za kaj ga porabi.

NAVODILA ZA REŠEVANJE UČNEGA LISTA

1. V zvezek napiši podnaslov učnega lista.
2. Če imaš to možnost gradivo natisni, sicer pa oštevilči naloge, prepisi vprašanja in odgovore zapisuj v zvezek.
3. Pri vsaki nalogi preberi navodila in jim sledi.
4. Če si gradivo natisnil, ga rešenega prilepi v zvezek.

1. Preberi razlago, preglej grafe in odgovori na vprašanja.

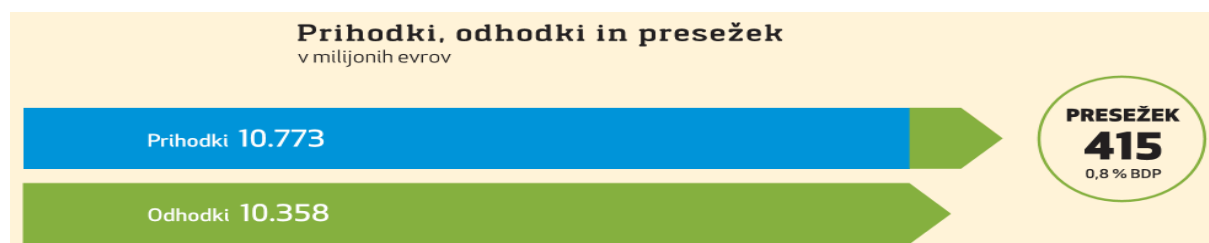
Kaj je državni proračun?

Državni proračun ni nič drugega kot finančni načrt države, v katerem država predvidi, koliko prihodkov in koliko izdatkov bo v tekočem letu imela. Gre dejansko za **finančni plan/načrt denarnih prihodkov in odhodkov države.**

Z državnim proračunom država torej **načrtuje, koliko denarja bo pridobila** na primer od posameznikov, podjetij ali bank ter **koliko denarja bo porabila** za delovanje bolnišnic, šol, varnost in obrambo, kulturo, vzdrževanje cest, pokojnine, pomoč brezposelnim, revnim in p. Proračun predlaga vlada, sprejme ga državni zbor, porabo denarja pa nadzira računsko sodišče.

O kakšnih številkah govorimo? Koliko znaša državni proračun Republike Slovenije?

Spodnji graf prikazuje državni proračun za leto 2020.

Če država porabi manj denarja kot ga je zbrala, če so torej njeni odhodki manjši od prihodkov, pravimo, da ima država **proračunski presežek**. Največkrat pa se dogaja ravno obratno. Država velikokrat porabi več denarja, kot ga zbere v državnem proračunu. V tem primeru govorimo o **proračunskem primanjkljaju**.

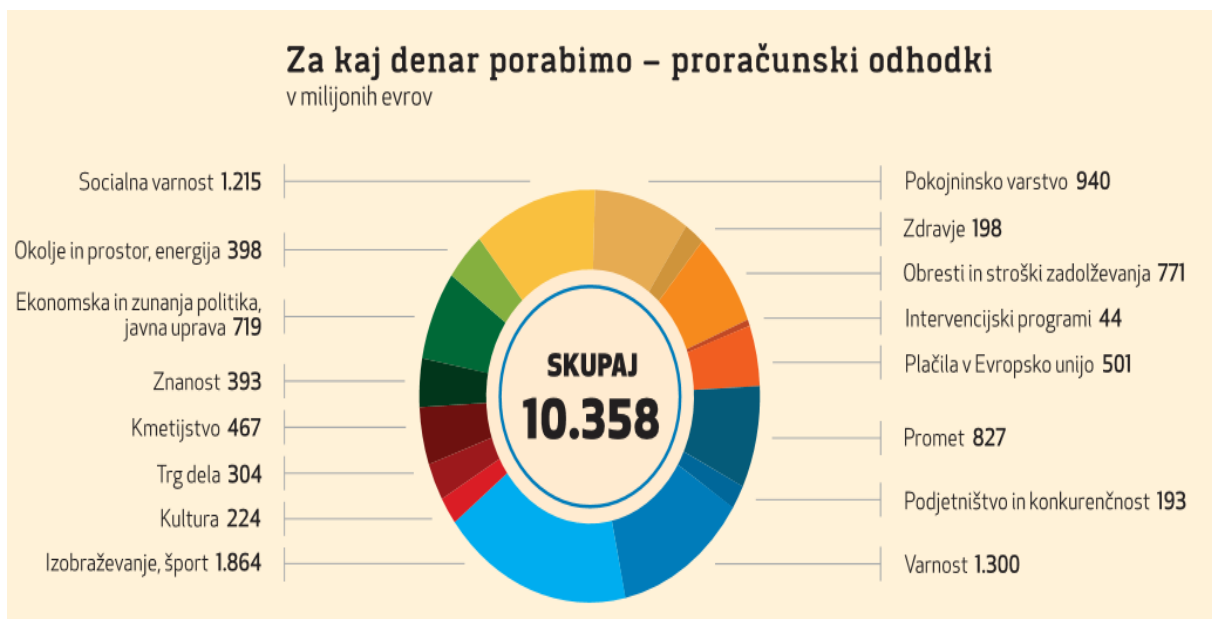
Če se to zgodi, se mora država na svetovnem trgu **zadolžiti**. Ta dolg države imenujemo **javni dolg**, ki ga mora država seveda postopno odplačevati. Trenutni javni dolg Republike Slovenije

od leta 1991 naprej znaša **32,3 milijarde evrov**, oziroma dobrih **15 tisoč evrov** na prebivalca. Kar z drugimi besedami pomeni, da je vsak otrok že ob rojstvu zadolžen, vendar to ni nič nenavadnega – enako se dogaja povsod po svetu. Tudi to je kapitalizem.

Kako država zbira denar in s tem polni proračun oziroma državno blagajno ter za kaj namenja ta denar?

GRAF 1 – NAČRTOVANI PRORAČUNSKI PRIHODKI 2020

GRAF 2 – NAČRTOVANI PRORAČUNSKI ODHODKI 2020

VPRAŠANJA:

- Razloži, kaj je državni proračun.
- Od kod oziroma od koga država pridobi denar za polnjenje državne blagajne?
- Kaj je proračunski presežek in kaj je proračunski primanjkljaj?
- Kaj je javni dolg in kolikšen je javni dolg Republike Slovenije?

- e) **Ali misliš, da bo država v letošnjem letu imela proračunski presežek ali primanjkljaj? Pomisli samo na to, koliko (nenačrtovanega) denarja je država v zadnjih par mesecih porabila z ukrepi za omilitev posledic epidemije COVID-19 (sofinanciranje nadomestil plač, za delavce, ki so zaradi zaprtja podjetij ostali doma; ne plačevanje javni storitev, ki se niso izvajale kot npr. vrtcev; denarna pomoč samozaposlenim in ranljivejšim skupinam; vrednostni boni za pomoč slovenskemu turizmu itd.).**
- f) **Glavni dohodki države izhajajo iz davka na dodano vrednost (DDV), trošarin in dohodnine.**
Kaj te besede pomenijo? Poišči njihovo razlago v delovnem zvezku (str.59-60) ali na internetu.
DDV:
trošarine:
dohodnina:
- g) **Za katera področja država namenja največ denarnih sredstev. Poglej graf 2 in jih napiši vsaj pet.**

2. Reši nal. 9. in 10. v DZ na str. 59-60.